

DIN EGEN VERSTE FIENDE I AKSJEMÅRKEDET

<http://pengeblogg.blogg norge.com/>

Innledning

Du har kanskje hørt at du i aksjemarkedet ofte er din egen verste fiende. Men hva betyr egentlig dette? I denne e-boken skal jeg forsøke å besvare dette spørsmålet ved å ta for meg ti egenskaper ved mennesker som ofte gjør at vi ikke oppnår den avkastningen vi burde og kunne ha oppnådd når vi investerer i aksjer. Flere undersøkelser har nemlig vist at enkeltpersoner oppnår en langt lavere avkastning i aksjemarkedet enn en helt passiv investering i et indeksfond ville ha gitt, og de ti egenskapene jeg skal drøfte i denne e-boken er mye av forklaringen på dette.

De ti egenskapene er som følger:

1. Vi handler på bakgrunn av frykt
2. Vi handler på bakgrunn av grådighet
3. Vi handler på bakgrunn av håp
4. Vi har for stor tro på det ekspertene sier
5. Vi hører på tips i fra andre
6. Vi har overdreven tro på egne evner
7. Vi er utålmodige
8. Vi bytter aksjer for ofte
9. Vi er ikke disiplinerte nok til å holde oss til et velfungerende system
10. Vi forelsker oss i enkelte aksjer

Vi handler på bakgrunn av frykt

Frykt er noe alle mennesker har i seg. De fleste av oss frykter for eksempel farlige dyr, flammer og store og usikrede høyder. Når vi mennesker levde ute i naturen, var frykt av denne typen helt nødvendig for at vi skulle overleve. I aksjemarkedet derimot, fører frykt som regel til at du taper penger.

Frykt oppleves ofte i aksjemarkedet når du eier en aksje som har steget i verdi etter at du har kjøpt den. Du frykter da at aksjen vil falle i verdi, med det resultat at du selger den. Ofte vil da aksjen bli solgt på et tidspunkt da den er inne i en positiv trend, og man selger derfor en aksje som man heller burde beholde.

Vi handler på bakgrunn av grådighet

I aksjemarkedet opplever vi grådighet når vi eier en aksje som har falt i verdi etter at vi kjøpte den. Vi bestemmer oss da for at vi ikke skal la denne aksjen påføre oss et tap, og sier til oss selv at vi for eksempel skal selge aksjen når den igjen har samme kurs som det vi kjøpte den for. Det er to hovedproblemer ved en slik tankegang. For det første er det ikke sikkert at aksjen noen gang vil nå gamle høyder igjen. Kanskje er selskapets produkter gått helt av moten. Kanskje har selskapet en helt udugelig ledelse som ikke har evne til å føre selskapet i riktig retning. Sitter du med aksjer i et slikt selskap, binder du kapital i en aksje som sannsynligvis ikke vil komme til å gjøre det noe godt framover. Dette er opplagt ikke en god strategi. For det andre vil du ved å selge en aksje når den eventuelt når den kursen du kjøpte den for, selge aksjen når den er inne i en positiv trend. De store gevinstene i aksjemarkedet kommer når man sitter lenge på aksjer som er inne i positive trender, ikke at man selger dem for samme pris som man kjøpte dem for.

Vi handler på bakgrunn av håp

Aksjemarkedet er rått og brutalt. Det har ingen følelser for deg, og bryr seg ikke om du er en veldig sympatisk person eller om du er en egoistisk idiot. Dette er på mange måter en god egenskap ved aksjemarkedet, men det gjør også at vi må holde følelsene våre i sjakk når vi eier aksjer. Mange kjøper aksjer og håper at de vil stige i verdi. Men håp er en følelse som ikke hører hjemme i aksjemarkedet. Håp gjør at vi kjøper aksjer ukritisk. Håp gjør at vi sitter på taperaksjer lenger enn vi burde. Håp gjør at vi ikke endrer strategi, selv om vi ser at den strategien vi bruker ikke fungerer.

For å lykkes i aksjemarkedet må du tenke klart og holde følelsene i sjakk. Går du rundt og baserer deg på at håp skal gi deg store gevinster, vil du oppnå svært lav avkastning.

Vi har for stor tro på det ekspertene sier

Mange lever av å gi råd om hvilke aksjer man bør kjøpe og hvilken vei aksjemarkedet vil bevege seg i tiden framover. De som har slike jobber har ofte høy utdannelse og høy inntekt, og mange tror derfor at de virkelig har god greie på det de uttaler seg om. Problemet er at aksjemarkedet påvirkes av en rekke ulike forhold, og disse forholdene påvirker markedet i ulik grad til ulike tider. Det er derfor umulig å si noe sikkert om på hvilket nivå børsen vil være om for eksempel ett år eller hvilke aksjer som vil utvikle seg mest positivt i tiden framover.

Jeg sier ikke med dette at de som uttaler seg om aksjemarkedet bare snakker tull, men det er viktig å være klar over at det alltid er svært mye usikkerhet heftet ved det de sier. Dersom en professor i fransk språk gir en forklaring på et fransk ord som har blitt mer og mer vanlig i Norge, kan vi med stor sannsynlighet forutsette at det hun sier er korrekt. Og dersom en erfaren revisor sier noe om merverdiavgiften, kan vi også forutsette at det høyst sannsynlig er hold i det som blir sagt. Dersom en erfaren fondsforvalter uttaler seg om hvordan aksjemarkedet vil utvikle seg derimot, må vi ikke ta det som blir sagt som noe mer enn en svært usikker gjetning.

Vi hører på tips ifra andre

Anbefalinger om hvilke aksjer man bør kjøpe er som regel ikke vanskelig å oppdrive. Du bør derimot aldri kjøpe en aksje kun med bakgrunn i et tips du har mottatt. Det spiller ingen rolle hvem du har fått tipset fra – en sjefsøkonom, en regnskapsfører, en nabo, en venn, en frisør eller en politiker.

Det er flere grunner til at du ikke bør kjøpe aksjer kun med bakgrunn i et tips. For det første blir gode aksjetips svært fort gamle. Dersom en kamerat av deg har lest om et strålende selskap i gårdagens Dagens Næringsliv, er det lite sannsynlig at det er noen som helst verdi i denne nyheten lenger. Nyheter om et selskap, det være seg både positive og negative, blir som regel raskt priset inn i aksjekursen. For det andre er det mange flere som gir slike tips enn det er personer som faktisk gjør det veldig godt i aksjemarkedet. Mottar du et tips fra en drosjesjåfør som aldri har tjent penger i aksjemarkedet selv, skygg unna.

Vi har overdreven tro på egne evner

Du har sikkert hørt om undersøkelser som viser at langt flere enn 50 % av de som kjører bil mener at de selv er en bedre sjåfør enn gjennomsnittssjåføren. Som sjåfører har vi altså overdreven stor tro på egne evner, og dette gjelder også i aksjemarkedet. Ingen er født med “aksjeteft” og de som virkelig har klart å mestre aksjemarkedet, har i de aller fleste tilfeller prøvd og feilet i flere år før de lykkes.

Et sørgelig faktum er at suksess i aksjemarkedet på ingen måte er garantert, selv for dem som har klart å oppnå suksess på mange andre områder i livet. Det finnes mange eksempler på dyktige idrettsstjerner, professorer, leger og advokater som har tapt svært mye penger i aksjemarkedet. For å lykkes i markedet må man være ydmyk og akseptere at man av og til kjøper aksjer som faller i verdi. En tankegang som “jeg har klart å bli en fremragende lege, så da må jeg da klare å tjene penger i aksjemarkedet også” er farlig. Ikke alle klarer å akseptere at markedet alltid har rett, og at de selv ikke alltid har det.

Vi er utålmodige

Utålmodighet kan være en fordel i enkelte situasjoner, mens det er en stor ulempe i andre. For eksempel er det mange som har brukt mange år på å bli overvektige, men som er ute etter en slankekur som gjør at de blir normalvektige i løpet av noen uker. Slike kurer virker så å si aldri. Har du lagt på deg over ti år, bør du innse at det vil ta lang tid å bli kvitt alle de ekstra kiloene. På samme måte er det med suksess i aksjemarkedet. Mange liker å tro at aksjemarkedet er plassen for rask rikdom, og ser for seg at de skal bli rike i løpet av noen måneder eller år. Men i de aller fleste tilfeller er suksess i aksjemarkedet en maraton, og ikke en sprint. Det tar tid å mestre markedet.

Vi bytter aksjer for ofte

Mange bytter aksjer alt for ofte, og pådrar seg dermed unødvendig høye kostnader. Som oftest må du betale kurtasje hver eneste gang du kjøper og selger en aksje, i tillegg til at du må betale skatt når du realiserer en gevinst. Kjøper og selger du svært hyppig, kan disse kostnadene bli høye og ødelegge totalavkastningen fullstendig. Du skal selvsagt ikke sitte på en aksje for enhver pris. Noen ganger finnes det gode grunner for å selge en aksje. Men glem aldri at det å bytte aksjer har en kostnad, og jo oftere du bytter aksjer, desto større blir kostnaden totalt sett.

Vi er ikke disiplinerte nok til å holde oss til et velfungerende system

Det finnes solide systemer som totalt sett gir god meravkastning, men som likevel gjør at du kjøper flere taperaksjer enn vinneraksjer. Dette er mulig ved at man får stor gevinst på noen få aksjer, og begrenser tapene på taperaksjene. Det finnes også systemer som over lang tid gir god avkastning, men som er av en slik art at de kan tape mot totalmarkedet i lengre perioder (opptil flere år). Dette gjelder for eksempel flere “verdiorienterte” systemer. Det kan være vanskelig å holde seg til slike systemer når man ser at aksjene faller i verdi og taper mot markedet, men er man sikker på at man har et solid system, bør man ved hjelp av selvdisciplin holde seg til systemet og ta tiden til hjelp.

Vi forelsker oss i enkelte aksjer

En kollega av meg trader litt i aksjemarkedet på fritiden og følger et relativt kortsiktig system. En gang fortalte han meg om en aksje som han hadde tjent mye penger på ved flere anledninger. Han var svært glad i denne aksjen, og omtalte den som “min aksje”. En dag dukket en ny tradingmulighet opp for denne aksjen, og han kjøpte for mye mer enn han ville ha brukt på en annen aksje. Denne gangen var derimot kjøpssignalet falskt, og han tapte veldig mye penger. Han hadde forelsket seg i aksjen, noe som man opplagt aldri bør gjøre.

Avslutning

I denne e-boken har jeg tatt for meg ti egenskaper ved mennesker som gjør at vi ikke oppnår den avkastningen vi kunne i aksjemarkedet. Et faktum som kan være vondt å akseptere, er at det som regel ikke er egenskaper ved “markedet”, meglerne eller ekspertene som gjør at du taper penger, men egenskaper ved deg selv.

I og med at dette er egenskaper ved oss mennesker, er det naturlig å spørre seg om det går an å gjøre noe for å øke sannsynligheten for å skape meravkastning i markedet. Går det virkelig an å endre den menneskelige natur? Min mening er at det er fullt mulig å forhindre at disse menneskelige egenskapene fører til tap i markedet. Her er fem tips for hvordan du kan klare akkurat dette:

1. Les denne e-boken mange ganger, slik at dette stoffet fester seg skikkelig. Forsøk deretter å indentifisere situasjoner der du ser at én eller flere av disse egenskapene gjør seg gjeldene hos deg selv eller hos andre i aksjemarkedet.
2. Les gode aksjebøker. Mine topp fem er:
 - I. How I made \$ 2.000.000 in the stock market – Nicolas Darvas
 - II. Trade your way to financial freedom – Van K. Tharp
 - III. Reminiscences of a stock operator – Edwin Lefevre
 - IV. How to make money in stocks – William J. O’Neil
 - V. Market wizards – Jack D. Schwager

Ønsker du spesielt å lese om det psykologiske aspektet ved aksjemarkedet, anbefaler jeg følgende tre bøker:

- I. The psychology of trading – Brett N. Steenbarger
- II. Trading in the zone – Mark Douglas
- III. Den lille boken om adferdsinvestering – James Montier

3. Følg et system når du kjøper og selger aksjer. Utarbeid systemet når du er helt ute av markedet og er rolig og avbalansert. Forsøk aldri å utvikle et system når du er stresset og opphisset og har mye investert i markedet.
4. Minn deg selv på at langsiktighet, tålmodighet og disiplin er nøklene til å lykkes i aksjemarkedet.
5. Ikke invester mer i aksjemarkedet enn du føler deg komfortabel med. Det er mye lettere å holde hodet kaldt når innsatsen ikke er større enn at du ikke vil få problemer dersom du får store tap en periode.

Lykke til.